

Schrijf een opstel over één van de volgende onderwerpen. Bedenk zelf een titel als er bij de opdracht geen genoemd is.

In een recent onderzoek werd aan jongeren gevraagd hoe ze hun toekomst zien. Daarbij moesten ze ook een beeld bedenken om hun levensperspectief te omschrijven. De populairste omschrijving (gekozen door 27%) bleek te zijn: een weg met steeds nieuwe splitsingen. In dit toekomstbeeld overheerst de gedachte dat je telkens weer beslissingen zult moeten nemen die aan je leven een onvoorziene wending geven. Voor velen is de toekomst blijkbaar geen vooraf bepaald traject.

Als jij over je leven nadenkt, ligt dan de nadruk op de onbekendheid van wat komen gaat en de overvloed aan keuzemogelijkheden die je telkens weer zult hebben? Of zie je de toekomst als iets wat je zoveel mogelijk moet en kunt plannen?

- 1 Schrijf een beschouwing over de mate waarin je je toekomst kunt en wilt overzien.

Dat zoeken we op ...

Tweehonderd Leidse eerstejaarsstudenten werden getest op hun algemene ontwikkeling. Die bleek nogal mager: bijna de helft van de vragen over geschiedenis, politiek, religie en wetenschap werd fout beantwoord. Max Havelaar was een koffiehandelaar die de Indische bevolking uitbuitte. Met Pasen vieren we dat we eieren zoeken.

Er wordt steeds minder waarde gehecht aan feitenkennis. In onze informatiemaatschappij is het beschikken over algemene ontwikkeling veel minder belangrijk geworden dan het openstaan voor nieuwe informatie. We onderscheiden ons niet meer door foutloos Plato te citeren, maar door flexibel te zijn en de nieuwste ontwikkelingen op te pikken. We zoeken gewoon op Internet als we echt iets willen weten.

- 2 Schrijf een betoog over de vraag of feitenkennis noodzakelijk is voor je algemene ontwikkeling.

In de versnelling

In onze dynamische samenleving staat snelheid hoog genoteerd: de kostbare tijd moet zo efficiënt mogelijk gebruikt worden. Computers en andere apparaten kunnen steeds meer in minder tijd. Van snelheidsbeperkingen houden automobilisten niet. Nieuwe informatie moet je snel verwerken, want binnenkort zijn de gegevens alweer achterhaald. Er lijkt aan mogelijkheden tot 'versnelling' geen eind te komen; wat onze apparaten over enkele tientallen jaren presteren, kunnen we ons nu nog nauwelijks voorstellen.

Maar het is de vraag of mensen met zoveel snelheid gediend zijn. Er zijn immers grenzen aan de hoeveelheid informatie die wij kunnen verwerken en aan een krachtige auto heb je weinig als je in de file staat. Is alle investering in snelheid wel zinvol gezien het rendement?

- 3 Schrijf een beschouwing over snelheid.

De mogelijkheden van transplantatie van organen zijn de laatste jaren alleen maar groter geworden. Ondanks kostbare voorlichtingscampagnes is evenwel het aantal geregistreerde donoren beslist niet toegenomen. In 1998 kwam er een nieuwe wet, de 'Wet op de Orgaandonatie'. Op grond van die wet wordt aan iedere Nederlander van 18 jaar en ouder gevraagd schriftelijk te verklaren aan welke mogelijkheid hij of zij de voorkeur geeft: wel/niet donor worden of ervoor kiezen dat de beslissing daarover aan de nabestaanden wordt overgelaten.

De poging van het departement van Volksgezondheid om de registratie van donoren te bevorderen heeft echter weinig succes gehad. Uit de aarzeling van velen blijkt dat met een regeling, hoe efficiënt ook, niet wordt bereikt dat Nederlanders massaal een donorverklaring invullen. Er zijn nogal wat principiële en ethische vragen op te werpen bij het stellen van deze daad.

- 4 Schrijf een betoog over deze problematiek.

Als het eindexamen voorgoed achter de rug is, neem je ook afscheid van de stapel schoolboeken die je de laatste jaren zoveel uren hebben beziggehouden. Dat roept weinig weemoed bij je op, temeer omdat je nogal kritisch staat tegenover sommige boeken die jouw docenten hebben gekozen. Zo heb je nogal wat aan te merken op indeling, lay-out, illustraties, taalgebruik, oefenstof en toegankelijkheid, om over het onhandige formaat van sommige boeken maar te zwijgen.

Als lid van de leerlingenraad heb je al eens je bezwaren tegen bepaalde schoolboeken aan de schoolleiding voorgelegd; zij wilde echter weinig ondernemen. Voor de Tweede Fase, de vernieuwing van het onderwijs in de bovenbouw, zou elke sectie toch een nieuwe methode moeten kiezen.

Nu de Tweede Fase in zicht komt, besluit je, mede namens de andere leden van de leerlingenraad, een brief aan de docenten van jouw school te richten. Daarin probeer je de docenten ervan te overtuigen dat ze bij de keuze van nieuwe boeken terdege rekening moeten houden met degenen voor wie de boeken bedoeld zijn: de leerlingen. Je maakt duidelijk waaraan een schoolboek moet voldoen, wil het ook in de ogen van leerlingen bruikbaar zijn.

- 5 Schrijf dit betoog in de vorm van een brief aan de docenten van jouw school.

Privacy?

Toen 's lands grootste kruidenier de 'bonuskaart' introduceerde, vulden bijna twee miljoen klanten zonder protest de bijbehorende lijst met persoonlijke gegevens in, waardoor de supermarktketen nog beter op de wensen van de klanten zou kunnen inspelen.

In de jaren zeventig zou zoiets stormen van protest hebben veroorzaakt. In die tijd leidde een anonieme volkstelling al tot grote protestacties; velen moesten toen denken aan het misbruik dat de Duitse bezetters in de oorlog van de bevolkingsregisters hadden gemaakt. Tegenwoordig is men niet meer zo bang, hoewel sommigen de bonuskaart zien als inbreuk op hun privacy. Niettemin beschikt het bedrijfsleven al over behoorlijk wat gegevens.

Ook de overheid weet steeds meer van ons af. Het koppelen van gecomputeriseerde databanken – belasting, kinderbijslag, kentekenregistratie, verkeersboetes, bevolkingsregister, studiebeurzen – is technisch geen probleem meer. Veel mensen vinden het intussen terecht dat overheidsbestanden worden gekoppeld om fraude te bestrijden.

- 6 Geef in een betoog jouw visie op de al vergevorderde ontwikkelingen op het terrein van de persoonsregistratie.

Origineel

Iedereen kent ze wel: de mensen die altijd iets nieuws verzinnen, zich niets aantrekken van trends maar zelf wel trendsetters zijn, ideeën lanceren waar een ander nooit op gekomen zou zijn; vaak hebben ze ook een goed ontwikkeld gevoel voor humor. Kortom, originele figuren. Sommigen van hen weten echter niet van ophouden en dan wordt hun gedrag voor anderen nogal vermoeiend.

Originaliteit speelt een rol in de kunst, de wetenschap, de ontwikkeling van techniek, maar ook in bijvoorbeeld het schoolleven.

- 7 Schrijf een beschouwing over het verschijnsel originaliteit.

Stalking

Omstreeks 1990 dook in Amerika de term 'stalking' op; inmiddels is het begrip ook tot de Nederlandse media doorgedrongen. Stalking is het opzettelijk en herhaaldelijk achtervolgen en lastigvallen van een persoon. 'Stalkers' maken hun slachtoffer het leven zuur, bijvoorbeeld door voortdurend op te bellen, rond het huis te hangen, ongevraagde attenties te sturen, zelfs ook door bedreigingen te uiten.

De meeste stalkers zijn mannen en richten hun obsessie op iemand met wie ze vroeger een relatie hebben gehad, al zijn er ook stalkers die zich aan een beroemd persoon opdringen. Stalkers hebben moeite werkelijkheid van fantasie te onderscheiden.

- 8 Schrijf een verhaal over iemand die door een stalker belaagd wordt. Kies voor een personale vertelsituatie met een niet-chronologische structuur.

Let op: de laatste opdrachten van dit examen staan op de volgende pagina.

Slechts weinigen hielden de ogen droog bij het zien van *Titanic*. In de nadagen van de Koude Oorlog was het de speelfilm *The Day After* die het Amerikaanse publiek ervan doordrong hoe desastreus een kernaanval kan zijn. Voor veel jongeren werd de holocaust pas een begrip, toen ze de film *Schindler's List* hadden gezien. Het drama van Joegoslavië kun je pas ervaren bij het zien van de film *Welcome to Sarajevo*.

Waardoor heeft het medium film zo'n grote invloed op de kijker? Zijn het de kwaliteiten van de acteurs, de spectaculaire trucages, is het dé mogelijkheid een historische werkelijkheid tot leven te brengen, of ...?

- 9 Schrijf een beschouwing over de 'impact' van film.

Dromen

Soms is het heerlijk om weg te dromen, weg van huiswerk of andere verplichtingen. Dagdromen en luchtkastelen geven het dagelijks leven een beetje extra glans; zonder dromen, zonder verbeeldingskracht en visie zou het leven schraler zijn. Ook zijn er grote dromers geweest die tallozen met hun idealen hebben bezielde.

Of zijn dromen toch bedrog? Moet je met beide benen op de grond staan en dromerijen aan wereldvreemde figuren overlaten?

- 10 Schrijf een beschouwing over dromen.

Einde